

A KECSKEMÉTI SZATYOR EGYESÜLET

KECSKEMÉTI SZATYOR

A Szatyor egy közösségi kezdeményezés, mely azért jött létre, hogy tagjai olyan táplálékot szerezzenek be, amely két feltételnek is megfelel: egyrészt helyi, másrészt organikus vagy kémia-mentes termelésből származik. A tagok tudják, hogy a termékeket ki és hogyan termeli, állítja elő, a kapcsolat kölcsönös bizalmon alapul. A működtetést *önkéntes* alapon végezzük, és *minden tag* ereje és lehetőségei szerint vesz részt ebben a munkában (az átvételnél segítségtől a leendő honlapunk fejlesztéséig). A Szatyor nem végez kereskedelmi tevékenységet és nem is szolgáltató egység. A Szatyor egy kapcsolat a termelő és a fogyasztó között, fogyasztó és fogyasztó között, és a Szatyor mi vagyunk mindannyian, és rajtunk, mindannyiunkon múlik a sikere.

MIT JELENT, HA A SZATYOR TAGJA VAGY?

- a Szatyorban szerezhetsz be finomságokat, környezetbarát termékeket, s várjuk az ötleteidet, ha esetleg ismersz olyan termelőt, akiben megbízol, és akiről tudod, hogy ökológiai szemlélettel termeszt növényt, tart állatot
- részt vehetsz egy remek közösségben: az átvételkor megoszthatod tapasztalataidat, receptjeidet a többiekkel, hallhatsz a Szatyorban lévő holmik származásáról, valamint felhasználásukhoz tippet is kaphatsz
- egy közösség része lehetsz, amely olyan társadalmi ügyet képvisel, ami a jelen világunk kihívásaira, problémáira gyakorlati megoldást jelenthet
- egy olyan közösség tagja lehetsz, ahol fontosak az emberi értékek, a bizalom
- egy olyan kezdeményezés részese lehetsz, ami újszerű és korszakalkotó.

Mátyus Aliz: *Mi most harmadszor találkozunk egymással. Az első találkozásunk akkor volt, amikor a Kecskeméti Filmszemle alatt intézetünk konferenciáján egyesületek szolgáltatta ebédre a finomságokat. Rendkívüli saláták, családi étkezésre emlékeztető szendvicsek vártak bennünket az asztalon, s amikor már nem számítottunk egyébre, mert az italok mellett a kecsketejből készült gyümölcsös joghurtok is lezárhatták volna az ebédet, megjelentek a piték, kereken, mint a torta: meggyes, almás, mákos, túrós. Mindegyiket – ekkor már – senki nem tudta megkóstolni. Mindenki azt kérdezgette, minek köszönhetjük ezt a meglepetést ízekben, s tudtuk meg, hogy a Szatyor Egyesület készítette és kínálta az asztalra valót. Kedvességetek és beszédesség tovább emelte az együtt-lét hangulatát. Hadd kérdezzem meg, mik voltak, amikkel vendégül láttatok bennünket, és mit fed ez a beszédés név, hogy Szatyor Egyesület?*

Rátkai Edit: Azokat az ételeket igyekeztünk feltálni nektek is – ugyanúgy, mint ahogy az összes többi helyen, ahova hívnak bennünket –, melynek alap-

anyagai a Szatyorban megtalálhatóak. A Szatyor Egyesület azért alakult, hogy a helybeli vagy a környékbeli gazdákat összehozza a helyi fogyasztókkal, hogy ne máshova menjenek vásárolni, hanem a környékbeli gazdáknak a jó minőségű portékáját vegyék meg. S legfőképpen jó áron, mert az sem mindegy, hogy mi mennyibe kerül. S a gazda is megkapja a tisztességes árat. Tulajdonképpen ezt egy fair trade rendszernek mondanám,

mert így a gazda közvetlenül megkaphatja a munkájáért a megfelelő ellen-szolgáltatást, ami nem pusztán anyagi természetű, hanem lehet, hogy néha fontosabb is ennél: a végzett munka elismerése, megbecsülése. S itt létrejöhet a személyes kapcsolat a fogyasztó és a gazda között, lehetőség van kérdések feltevésére és válaszok megadására, az egymástól való tanulásra is akár. A Szatyor Egyesület önkéntes munkán alapuló vállalkozás. Egy webshopot működtetünk arra, hogy az éppen aktuális termékeket felkínáljuk. Az oldalt mindig hétfőig frissítjük, a termékeket, s a kapcsolódó árakat is korrigáljuk. Hétfőig várjuk a vevők megrendelését ezen a bizonyos webshopon keresztül. Ezeket mi termelőként összesítjük, s kiküldjük az érdekelt gazdáknak. Ők csütörtökig – optimális esetben csütörtökön 3 és 5 között – behozzák a terményt, és ezt követően önkéntesek szétosztják a vásárlónkénti dobozokba vagy ládába. Este 5-től 7-ig jöhetnek a vásárlók a friss termékekért.

M. A.: *Mennyi ideje működik ez a termelők és vevők közti rendszer nálatok?*

R. E.: Áprilisban volt két éve, hogy kezdtük.

M. A.: *És az, hogy vállaltok, hogy rendezvényeken ti csináljátok a vendéglátást – tehát, hogy egy rendezvény résztvevője nem a boltban kapható dolgokat eszi, hanem gazdától vett és átlátatok abból készített dolgokat – ez mi óta működik?*

R. E.: Tulajdonképpen azóta, amióta Kullai Anikó – a Nemzeti Művelődési Intézet Bács-Kiskun megyei Irodájának módszertani referense – egyszer megkeresett bennünket. Mivel feladatai közé tartozik a rendezvények, konferenciák szervezése, ezért fontosnak tartja, hogy ezeken a rendezvényeken a résztvevők a szakmai ismeretek mellett a kulinárisan is jó dolgokkal ismerkedhessenek meg.

M. A.: *És ezek a jó dolgok, ezek mik? Lehetne néhány dolgot felsorolni?*

R. E.: Van egy pékségünk, egy pék-beszállítónk, a Cseh Pékség. Ők tönkölylisztből készült termékeket is forgalmaznak, s mi leginkább ezeket szoktuk kínálni. Vannak zöldség-, gyümölcstermelőink, hús termékeket – kolbász, szalámi – előállítóink. Tejtermékes kapcsolatunk révén majdnem minden terméktípusra lehet nálunk kapni. Lekvárokkal, dzsemekkel, s mézzel is foglalkozunk... Tejjel, mézzel folyó egyesület a miénk.

M. A.: *És akkor ti ezekből készítenetek arra a bizonyos konferenciánkra...*

R. E.: Igen. Így van. A saláta Szatyros zöldségekből készült, a kenyér a Cseh Pékségtől volt. A tejtermékek is a beszállítóinktól. A lekvárok is, amiket használtunk, mind a Szatyorból voltak.

M. A.: *Ez volt az első találkozásunk, és ott mindenki nagyon elégedett volt, a háromféle salátából mindenki megtalálta a kedvére valót, ezekből a natúr és még natúrabb salátákból. És kiderült, hogy kecsketejből készült gyümölcsjoghurt volt.*

R. E.: Igen, igen.

M. A.: *És a végén, amikor már mindenki azt gondolta, hogy a vendéglátás ennyi volt, akkor megjelentek a torta formájú sütemények az asztalon.*

R. E.: Igen, igen.

M. A.: *Almás pite, meggyes pite és túrós pite.*

R. E.: Túrós és mákos.

M. A.: *Gyönyörűek voltak. És mosolyogva hoztátok be a társnőjeddél: Aki pedig kivette és megkóstolta, az szintén mosolygott. Ez volt az első találkozásom veletek. Aztán volt egy következő találkozásunk, amikor elmehettem oda, ahol a Szatyor a termelőktől fogadja a termékeket, és ahova mehetnek azok az embe-*

rek, akik vásárolnak. Ha arról a helyről szólnál néhány szót, hogy azt hogy bérlitek, hogy használjátok, csak erre a tevékenységre használódnék-e.

R. E.: A hely egy nagyon kedves ismerősünknek, Trencsényi Gizinek a tulajdona. Ő adta nekünk kölcsön, gyakorlatilag ingyen. Valószínű ő sem gondolta szegénykém, hogy ez a kölcsön-bérlés ilyen hosszúra nyúlik majd. Az előző helyünkről, ahol szintén „megtűrt” emberek voltunk, el kellett jönnünk, mert azt eladták, és nem volt hová mennünk. Gizi befogadott bennünket. Hát nem a legideálisabb hely; egyrészt az épület állaga miatt, a padlózat borítása miatt sem – nem könnyű takarítani egy szőnyegpadlós helységet –, s a lakók nem nézik mindig jó szemmel, hogy mi ott vagyunk. Elég nagy háborúskodás folyik például a kapu zárása miatt és egyáltalán, az ott létünk miatt. Ilyen problémák keserítik meg az életünket, de hát, amíg nincs más, addig örülünk, hogy ez is van, és hogy van egyáltalán valami lehetőség.

M. A.: *A cseretevékenység, az önkéntesek találkozási a termelőkkel és azokkal, akik elviszik a termékeket minden bizonnyal beszélgetésekkel és ismerkedésekkel jár.*

R. E.: Ez így van. A vásárló a vásárlóval, a vásárló a termelővel, termelő a termelővel, az önkéntesekkel. Így mindenki többlet információkhoz jut, akár a termékekkel kapcsolatban, de a feldolgozás módjairól is; állandó a receptek cseréje és szóba kerül maga az életmód is. Nagyon sokfajta információ cserél gazdát ezen a jó kis találkozóhelyen.

M. A.: *Az önkéntesek szerepe és részvétele legalább olyan fontos, mint a...*

R. E.: Igen, ők dolgoznak: önállóan és önkéntesen Fízett alkalmazott nincsen. Csak az önkénteseken múlik, hogy egy-egy alkalom, találkozás hogyan zajlik, s mi lesz az eredménye. Mi módon talál egymásra kereslet és kínálat.

M. A.: *Második találkozásunk alkalmából, amikor egy kecskeméti felhőszakadás pillanataiban érkeztem, és elvittél a Szatyor Egyesület – talán mondhatom, hogy – boltjába vagy cserehelyére, áruházába, láttam, hogy azt a helyiséget milyen ügyesen alakítottátok ki, egyszerre van éléskamra, klub, színpad jellege, jó díszletekkel. Ahogy az ember belép az ajtaján, jobbról a polcokon először üvegek állnak – azt hiszem, mézek, lekvárok, savanyúságok voltak bennük.*

R. E.: Mézek, lekvárok, befőttek, savanyúságok. Igen, ezeket tároljuk ott.

M. A.: *A szemközti falon polcon állnak egymás mellett a ládák, dobozok, amikbe az áruk kerülnek. Odakészítve azoknak, akik jönnek érte. A helyiség közepén, az egésznek a hangulatát is meghatározó módon, fapult áll, eladandó kézműves termékekkel. Lógtak, álltak, feküdtek – kínálták magukat.*

R. E.: Voltak azok is, igen. Például a patchwork-ös kész munkák, és sok minden más. Ami tartós dolog, azt oda ki tudjuk tenni, azt nem is kell a termelőnek minden alkalommal hozni. Van nálunk készlet belőle, és csak a fogyással egyenlő mértékben tölti fel a termelő.

M. A.: *Mik vannak még és milyen anyagokból készült kézműves termékek?*

R. E.: Ami szerintem zseniális – egy fonott kosár, de nem vesszőből, hanem papírból. Azt nem mondja meg senki, hogy az papír, amíg nagyon közelről meg nem nézi. Az előállítás az azoknak a borzadályos reklámújságoknak az újrafelhasználásával történik. Úgy néz ki teljesen, mint egy kenyeres kosár, mint egy tálca, váza, csak éppen a papír van újrahasznosítva és díófa páccal bepácolva és lelakozva. S mindenki valódi vesszőkosárnak hiszi, Ez egy igazi érdekesség. Aztán vannak a kézműves szappanok, ami még állandó kínálat – millióféle változatban. Több gyártónk van, aki szappanokat készít. Vannak pi-

pereszappanok, vannak csak mosószappanok. Más kézműves termékünk most éppen nincsen.

M. A.: *Most találkozunk harmadszor. Jelenleg a lakásodon, ahol kinézve az erkélyre a zellertől és petrezselyemtől a muskátlin keresztül egy valóságos kert és virágoskert. Az erkéllyel egybenyitott nappaliban, az erkély mögötti részen egzotikus növények között egy – biztosan a családra váró – óriás dinnye. A lakásban pedig gyönyörű barokk bútorok. Itt a lakásodon néhány személyekkel kapcsolatos kérdést tennék fel. Mióta önkénteskedsz a Szatyor Egyesületnél és mióta vagy elnöke?*

R. E.: A Szatyornak alapító tagja vagyok. Két és fél éve – 2010 decemberében – kezdtük el – mondhatom így – a szervezkedést, szervezést. Akkor alakultunk. Én ott bábáskodtam a születésnél és ott voltam a bölcsőnél is. Jelenleg még hivatalosan – papíron – nem vagyok elnök...

M. A.: *Csak ténylegesen.*

R. E.: A közgyűlésen már megválasztottak, csak még nem lett beadva a bírósághoz a papír, merthogy akkor egyúttal az alapszabályt is módosítani kell, és ez még nem történt meg. Hát vizsem, vizsem, ameddig bírom. Szeretem csinálni, szeretem ezt az egész dolgot.

M. A.: *És a család mit szól hozzá, hogy ennyi időt elfoglal az önkénteskedés?*

R. E.: A család kicsit húzza a száját, de hát mit csináljak.

M. A.: *Azért biztosan örülnek is neki valami miatt.*

R. E.: Végül is mindenféle finomságot kapnak. Sok jó jut a Szatyorból nekik is.

M. A.: *Annak ők is örülhetnek.*

R. E.: Igen.

M. A.: *Van-e az önkéntesek között valaki, akihez a szimpla kapcsolatnál kicsit erősebb kötelék, barátság vagy régi ismeretség fűz, vagy ezek mind olyan emberek, akiket csak akkor ismertél meg, amikor felajánlották önkéntességüket?*

R. E.: Vannak itt régi kollégáim, akikkel már nagyon régóta ismerjük egymást. Olyan is, akivel még ifjú házaskoromban ismerkedtem meg. Ezek nagyon-nagyon régi ismeretségek, barátságok. És vannak, akikkel itt ismerkedtem

mag a Szatyorban. De ez az egész teljesen jól működik. A hasonló gondolkodású emberek vonzzák egymást, és így nagyon jól szót tudunk érteni egymással.

M. A.: *Mielőtt önkéntesként kezdtél tevékenykedni, mivel foglalkoztál?*

R. E.: Villamosmérnök végzettségem van, ez nem volt egy jó választás a részemről, de megpróbálkoztam vele. Aztán sokat voltam itthon a gyerekekkel. És miután nem a szívem csücske a végzettségem, próbálkoztam mindenfélével. Így – a Szatyron keresztül – nyitottunk egy boltot, hogy ne csak egy héten egyszer lehessen ezekhez a jó kis portékákhoz hozzájutni, hanem a hét többi napján is. Fél évig működött – én azt nagyon szerettem. Csak drága hobbi volt. Most megint azon vagyok, hogy legyen egy ilyen bolt, de már okosabban, az előzőekből tanulva. Hogy legalább nullszaldóra ki lehessen hozni. Hogy ne csak vigye a pénzt, hanem még egy jó célt is szolgálva megálljon a maga lábán is.

M. A.: *Mit csinálsz legszívesebben, amikor éppen nem családanya vagy, nem önkéntesként tevékenykedsz? Van-e még valami olyan, amit akár szabadidőben szívesen csinálsz?*

R. E.: Az egészséges életnek a titkát keresem. Egy élhetőbb világról szól a Szatyor Egyesület, és a MÁK mozgalom – a Mozgalom az Átalakuló Kecskemétért – is. Ezért szeretnék tenni valamit. Keresem a helyem a világban, hogy miért vagyok itt. És úgy gondolom, hogy ezek a tevékenységek segítenek választ találni erre. Egy MÁK-os összejövetelből nőtte ki magát a Szatyor, olyan gondolat kapcsán, hogy az életnek melyik az

a területe, ahol tenni tudnánk valamit a mozgalom érdekében. Az élelmiszer olyan valami, ami ipari táplálék előállítási folyamat után logisztikai szervezéssel jut el a fogyasztóhoz. Ezért ezeket a folyamatokat kellene minél jobban és tökéletesebben megoldanunk, felügyelnünk ahhoz, hogy egészségesebbek lehessünk. Sok mindent beszívunk, magunkra kenünk, megeszünk, ezt már a szervezet nem tudja tolerálni. Az ember az autójába igyekszik mindig a legjobb minőségű üzemanyagot tenni, saját magába pedig nem.

M. A.: *Egy ilyen háziasszony konyhájában, ha a gyerekek hazaérkeznek, ma mit kapnak enni?*

R. E.: Ma palacsintát kapnak, ezt szavazták meg.

M. A.: *És milyen?*

R. E.: Lekvárost, kakaóst, túróst. Kinek mi tetszik.

M. A.: *És milyen lekvár?*

R. E.: Baracklekvár, ami természetesen saját, házi.

M. A.: *És levest?*

R. E.: Levest nem kérnek.

M. A.: *Amikor beléptem, sütés illatát éreztem. Mi sült?*

R. E.: A kenyér. Kenyeret sütöttem.

M. A.: *Egy gyönyörű kenyér van az asztalon. Négyszögletes, kinézete a kálacs és a kenyér között van. Hátterében egy gyönyörű székfotel. Köszönöm a beszélgetést.*

R. E.: Én is köszönöm.

RÁTKAI EDIT villamosmérnök, önkéntes, a Szatyor Egyesület elnöke.